Havs
och Vatten
myndigheten

RAPPORT

Datum
2013-02-05
Utredare
Catarina Hedar
Åtgärdsavdelningen
Hållbart nyttjande och maritima frågor
email:catarina.hedar@havochvatten.se

Dnr
1850-11
Direkt
010-698 67 84

Mottagare
Miljödepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Redovisning av uppdrag avseende 2012:

Havs och vattenmyndighetens medverkan i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan (M2011/3268/Nm)

Redovisningen nedan utgår från de delar som anges i Regeringsuppdraget samtidigt som Tillväxtverkets frågeställning används som struktur i rapporten. Redovisningen avser hela 2012 och är en lägesuppdatering sedan förgående redovisning som lämnades in 2012-01-31. Frågorna från Tillväxtverket är kursivt markerade.

1. Integrering av strategin i den egna verksamheten

Har det skett någon förändring i det interna arbetet med strategin sedan förra rapporteringstillfället? Om ja, vilken?

HaV (Havs- och vattenmyndigheten) arbetar med att ta fram en åtgärdsstrategi på myndigheten, vilken dels kopplar till arbetet med HELCOM (konventionen om skydd för Östersjöns marina miljö) och dess handlinsplan BSAP (Baltic Sea Action Plan) samt binder samman dessa med EUSBSR. HaV anser att det viktigt att få en tydligare samverkan mellan HELCOM/BSAP och EU:s Strategi för Östersjöregionen. HaV anser att EU:s strategi för Östersjöregionen är viktig för att integrera miljöaspekterna djupare inom Östersjösamarbetet.

HaV verkar aktivt för att uppfylla målen och genomföra de prioriterade åtgärderna och flaggskeppsprojekten inom EUSBSR och uppnå ett fördjupat samarbete i Östersjöregionen.

En viktig del av myndighetens arbete är att vara samlande, pådrivande och stödjande i det åtgärdsarbete som behövs för att Sverige ska nå målen för havs- och vattenmiljöpolitiken samt fiskeripolitiken. Tyngdpunkten ligger inom tre områden;

- sektorssamverkan och pådrivande arbete, nationellt och internationellt för att leda, samordna och ansvara för ett samlat svenskt genomförande av HELCOMS aktionsplan för Östersjön (BSAP) liksom åtgärdsarbete relaterat till miljömålen, Östersjöstrategin, vattendirektivet och havsmiljödirektivet.
- tillstånd och reglering vad gällande levande akvatiska resurser, inklusive föreskrifter och vägledning för fritidsfisket samt medverkan i miljöprövningar.
- hantering av myndighetens samlade åtgärdsanslag för havs- och vattenmiljöfrågor.

En övergripande målsättning är att synliggöra, effektivisera och skapa sammanhang i arbetet med åtgärder för en bra havs- och vattenmiljö. Detta i samförstånd med målsättningen "Save the sea" i Östersjöstrategin.

2. Samverkan med andra aktörer

Deltar organisationen i några nya samarbeten eller nätverk med bäring på strategin? Om ja, vilka?

HaV är en av de svenska finansiärerna för det nyligen öppnade Bonusprogrammet. Direktfinansiering görs till Bonus innovationsdel, där ett nära samarbete genomförs med Vinnova och Stardust projektet/BSR Stars samt Mistra.

Havs- och vattenmyndigheten deltog i en rad seminarier och konferenser inom havs- och vattenmiljöområdet under 2012 i samverkan med andra myndigheter och organisationer. Till exempel kan nämnas att under Almedalsveckan arrangerade myndigheten två större seminarier som båda blev fullsatta, ett om sjöfartens miljöpåverkan och ett om fiske i skyddade områden, båda med ett Östersjöperspektiv.

HaV deltog aktivt med många aktiviteter under European Maritime Days, EMD 20-22 maj. Arrangörer var Göteborgs stad, Västra Götalandsregionen och regeringen tillsammans med EU-kommissionen. HaV bjöd då in till en workshop om gränsöverskridande havsplaneringsprojekt i Nordsjön och Bottniska viken.

Som ett uppstart för HaVs åtgärdsarbete inom ramen för utvecklingsarbete av miljöinovationer och som ett inspel till regeringens innovationsstrategi genomförde HaV den 23 maj ett stort dialogmöte "Innovationer för blå tillväxt och för levande vatten och hav", i samband med European Maritime Days i Göteborg. Mötet var ett samarrangemang mellan Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Vinnova och HaV. Sverige ska inom ramen för regeringens nationella innovationsstrategi verka för att

stärka åtgärdsarbetet för levande vatten och hav genom miljöinnovationer vilket underlättar arbetet med att nå uppsatta miljökvalitetsmål.

Hav medverkar aktivt i två regeringsuppdrag under strategin för utveckling och export av miljöteknik 2011-2014. Ett av dem är i samverkan med Energimyndigheten som har i uppdrag att genom en särskild satsning att arrangera en mötesplats för aktörer inom miljöteknikområdet. HaV har även bidragit med synpunkter och förslag rörande Vinnovas uppdrag att genomföra en särskild satsning med syfte att utveckla testbäddar inom miljöteknikområdet. HaV ser en utväxling av statliga medel genom en samverkan i dessa uppdrag, vilket också bidrar aktivt till EUSBSRs mål "save the sea".

HaV deltar aktivt inom nätverket "all fish safe to eat". Syftet med nätverket är att identifiera gemensamma åtgärder och samarbetsprojekt för att lösa dioxinproblematiken i Östersjön. Under mötet i Riga deltog HaV med en presentation om hur vi i Sverige jobbat med farliga ämnen inom MSFD.

Förutom med myndigheter har HaV samarbetat med organisationerna Sveriges Redareförening och Sveriges Hamnar. Inledande möten har hållits för informationsutbyte, men HaV har också inlett en dialog rörande miljöindexering av sjöfarten och en möjlig koppling till differentiering av farleds- och hamnavgifter. Zero Vision Tool (ZVT) är ett annat samarbetsprojekt inom sjöfarten med vision om nollutsläpp inom sjöfarten. I ZVT ingår ett flertal myndigheter, rederier och Sveriges Redareförening.

När det gäller projektutveckling så blir 2013 ett viktigt " år för att utveckla projekt som sedan söker medel från EU:s framtida fonder. De nya finansieringsprogrammen startar under 2014. Det vill säga utifrån prioriteringar i handlingsplanen behövs en dialog kring hur bra projekt ska gå vidare till nästa steg och hur nya projekt ska utvecklas. Under 2012 har HaV i samarbete med Tillväxtverket gjort en kortare förstudie samt därefter arbetat vidare med att försöka utveckla finansieringslösningar för implementering av projektresultat och förslag. Erfarenheter och utvärdering från BSAP Funds arbete har varit ett underlag i detta arbete samt undersökning av möjliga EU finansieringsalternativ.

3. Deltagande i projekt

A. Analys – I vad mån bedömer ni att projektresultaten i de projekt ni redovisat har alternativt kommer att tillämpas/realiseras?

PLANFISH - linking food web dynamics to fisheries in the Baltic Sea.

Ett forskningsprojekt som finansieras av HaV. Projektet syftar till "att i ett avgränsat kustområde genomföra försöksinsatser med skarpsillsutfiskning med syftet att undersöka om metoden kan bidra till att återskapa ekologisk jämvikt i Östersjöns havsmiljö". Projektet bottnar i ett regeringsuppdrag till dåvarande Fiskeriverket och Naturvårdsverket och har nu förts över till HaV.

Skarpsillsprojektet (PLAN FISH) är inne på sitt femte och näst sista år. Nästa år ska allt arbete inom projektet sammanfattas och slutrapporten levereras till HaV den 30:e oktober 2013. HaV är, förutom finansieringen, delaktigt i projektets styrgrupp, Projektet rapporterar 11 manuskript i år, varav två redan är publicerade och tre är accepterade.

De viktigaste resultaten som tagits fram i projektet under 2012 är: En databas med stor rumslig upplösning av fångst per ansträngning av torsk i alla länder runt Östersjön, från forskningsundersökningar 1980-2009.

Som stöd för förvaltningen utvecklas ett ramverk för riskanalys baserat på resultaten i projektet där hänsyn tas till rådande osäkerheter, och som fokuserar på ekologiska risker till följd av ekosystemeffekter av ett reduktionsfiske (av skarpsill och sill) på torsk.

För övrigt kan nämnas att det riggas en grupp inom HaV för att kunna interagera med projektet inför dess avslutning i slutet på 2013. SLU Aqua förväntas rapportera till HaV i slutet på oktober, och HaV förväntas lägga till några slutsatser från ett mer förvaltningsmässigt perspektiv, för att sedan avrapportera till regeringen.

BALTFISH

Projektet är ett forum för fisket i Östersjön. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och samarbetet mellan medlemsstaterna. BALTFISH arbetar nära den regionala rådgivande nämnden för Östersjön (BSRAC), Internationella havsforskningsrådet (ICES)och HELCOM. Alla de 8 medlemsländerna ingår. Projektet startades på svenskt initiativ.

Hav är delaktigt men endast på uppdrag från Landsbygdsdepartementet. HaV är oftast med på tekniska möten (BALTFISH forum) i anslutning till själva BALTFISH, där fiskeridirektörerna från departementen deltar. Det är

inte ett projekt i sig utan ett forum för att förbereda, diskutera och samordna viktiga frågor. BALTFISH är inte avslutat utan samlas på initiativ av ordförandeland (som varierar) när frågor behöver diskuteras. BALTFISH forum samlas en eller flera ggr per år.

HaV deltog i ett möte under hösten 2012. Det har inte tagits några beslut på det tekniska mötet där HaV deltog utan det som diskuterades var medlemsländernas åsikter om utkastförbud i Östersjön, Kommissionens förslag om TAC (maximalt tillåtna fångskvoter) och kvoter för 2013 samt diskussion om flerartsplanen för Östersjön. Inga beslut tas på dessa möten utan det sätts samman en rapport från mötet som skickas till Kommissionen.

SUBMARINER – Sustainable Uses of Baltic Marine Resources

Projektet är på förslag som flaggskeppsprojekt i den reviderade handlingsplanen. Projektet är även i linje med PA5.

Syftet är att intensifiera samarbetet mellan "best users" inom algproduktion, musselodling, vågenergi, blå biotech och vindkraft. Arbetet ska bland annat resultera i rekommendationer till beslutsfattare

HaV har under 2012 varit delaktigt i partneretablering samt utveckling av fortsättning av SUBMARINER. Svensk samarbetspartner i övrigt är KTH.

B. Nytillkomna projekt

PartiSEApate- EU interreg

PartSEApate är ett nytt flaggskeppsprojekt inom EUSBSR som startade under hösten 2012. Projektet ingår i området flernivåstyre (multi level governance) och fokuserar på havsplaneringsfrågor. Ledande part är Maritime Institute i Gdansk, och de svenska parterna består av Region Skåne och HaV. Se bifogad information om nytt projekt i bilaga 1, i enlighet med Tillväxtverkets önskemål om rapportering.

Se även länk: www.partiseapate.eu för mer information.

Olja 2025 – Ett Östersjösamarbete rörande oljeolyckor

Olja 2025 är ett ettårigt projekt inom oljeskadeskyddsområdet.

HaV har under 2012 initierat och startat upp samverkans projektet Olja 2025. Projektets syfte är att sammanställa och syntetisera resultat från tre

avslutade projekt inom oljeskadeskyddsområdet i Östersjöregionen. Projektet finansieras genom bidrag från SI. Samtliga Östersjöländer ingår i planerade aktiviteter. Projektet genomförs i samarbete med World Maritim University, BMSP och Region Blekinge.

4. Roll som Prioritetssamordnare (PAC), Horisontell samordnare (HAL) eller Flaggskeppsledare (FLP)

Har det skett någon förändring gällande arbetet som PAC, HAL, FLP?

Det har inte skett någon förändring under 2012. HaV är nationell kontakt för prioritetsområde 1 – Övergödning, samt för prioritetsområde 2, Biologisk mångfald. HaV är också liksom tidigare flaggskeppsledare (FLP) för flaggskeppsprojektet - Säkerställande av ett hållbart fiske av lax i Östersjön.

HaV har under året varit aktivt i att ge stöd, synpunkter och förslag i samband med revideringen av auktionsplanen för strategin. HaV deltog också med två personer vid strategins "Annual Forum" i Köpenhamn i juni.

I HaVs löpande arbete med farliga ämnen inom ramen för HELCOM och OSPAR så samverkar HaV aktivt med bland annat KemI och Naturvårdsverket. HaV sitter med i PA3 styrgrupp och har deltagit i de två senaste mötena.

5. Mål och resultat

Har det tillkommit några nya resultat sedan den förra rapporteringen? Om ja, vilka nya resultat?

Nedanstående projekt rapporterades vid förgående lägesuppdatering till Tillväxtverket i januari 2012. Projekten har statusuppdaterats och resultaten redovisas nedan.

Säkerställande av ett hållbart fiske av lax i Östersjön

Det är ett flaggskeppsprojekt, där HaV har rollen som flaggskeppsledare.

I början på februari genomfördes det avslutande regionala seminariet vid Stockholms universitet där en sammanställning av de genetiska risker som det finns med storskaliga utsättningar av odlad lax redovisades. Resultatet

från projektet har presenterats i två olika rapporter. En rapport som har publicerats av Stockholms universitet (Report from symposium and workshop February 9 -10 2012) och en som har lagts ut på HaVs hemsida (Havs och Vattenmyndighetens rapport 2012:18).

De rekommendationer som har tagits fram inom projektet innebär bland annat att utsättningar av odlad lax bör inte förekomma i vildlaxälvar med hållbara bestånd av vild lax och att all odlad lax som sätts ut bör märkas genom att fettfenan tas bort så att det blir enkelt att se skillnad på odlad och vild lax. Projektet rekommenderar även att specifika mål och riktlinjer bör utarbetas för hur utsättning av odlad lax ska utföras för att minimera negativ påverkan på de vilda laxstammarna. Internationella riktlinjer för de nio berörda kuststaterna runt Östersjön föreslås att utarbetas inom tre år efter att EU:s förvaltningsplan för Östersjölaxen har antagits av rådet och parlamentet.

Dessutom rekommenderas att ett program för genetisk uppföljning av hur de vilda laxstammarnas genuppsättning har förändrats startas upp inom ramen för förvaltningsplanen samt att det behövs mer forskning om effekterna av felvandrande odlade laxar. Behovet av ytterligare åtgärder för att skydda och bevara svaga vildlaxstammar lyfts fram samt att det bör utarbetas älvspecifika åtgärdsprogram så snart som möjligt. Rapporternas rekommendationer har diskuterats i samband med förhandlingar inom rådet och parlamentet beträffande den slutliga utformningen av EU:s kommande förvaltningsplan. Projektets rekommendationer kommer troligtvis att kunna påverka innehållet på de delar av planen som handlar om utsättningar och vissa bevarandeåtgärder för att stärka och bevara de svagaste vildlaxstammarna i Östersjön.

BALTFIMPA

Det primära syftet med projektet är att hjälpa HELCOM *Contracting Parties* att leva upp till åtagandet att nå upp till bevarandemålen i marina skyddade områden (MPAs) i Östersjön, genom att ta fram riktlinjer för hur reglering av fiske kan ske i dessa områden. Inledningsvis har ett generiskt verktyg för att bedöma behovet av fiskeregleringar i skyddade områden tagits fram. Verktyget kommer att färdigställas under 2013 och en intressent konferens skall hållas i mars vid ICES huvudkontor i Köpenhamn. Arbetet sker i enlighet med BSAP, HELCOM Moskvadeklarationen, Rådsdirektivet 92/43/EEC om bevarande av naturliga habitat och vilda djur och växter, och konventionen om biologisk mångfald.

Projektet drivs av HELCOMs medlemsstater och HELCOM sekretariatet. Medlemsstaterna bidrar med att ha s.k. "MPA cases" i respektive land. Sverige har ett "case" tillsammans med Danmark i Kattegatt.

Länk till vidare information:
http://www.helcom.fi/home/en_GB/welcome/

Resultat som tillkommit sedan förgående rapportering 2012 är att projektet har fått ekonomiskt stöd genom EUSBSR, PA 2 för att kunna genomföra inledningsfasen. Denna startade officiellt i januari 2012 då ett kick-off möte hölls i Helsingfors. Sverige har ett s.k. MPA-case med i projektet som berör utsjögrunden Fladen och Lilla Middelgrund i Hallands län. Även Danmark är med i samma projekt med ett angränsande grund på den danska sidan. Sverige har tillsammans med Finland och Polen ansökt om s.k. Life+ pengar från EU för att genomföra sina delar av projektet. Ansökan gjordes under hösten 2012 och svar väntas under våren 2013.

Clean Shipping Index – nytt flaggskepp

CSI har tillkommit som ett nytt flaggskeppsprojekt inom EUSBSR under 2012.

I detta projekt har HaV arbetat aktivt med att stödja och utveckla kontakter för att utveckla CSI inom Östersjöregionen ytterligare. HaV har aktivt bistått CSI i att bli etablerat som flaggskeppsprojekt i den reviderade handlingsplanen.

Clean Shipping Index syftar till att minska sjöfartens miljöpåverkan genom efterfrågan från lastägare av mer miljöanpassade transporter. Indexet Clean shipping ger poäng i fem kategorier, SOx och partiklar, NOx, CO_2, kemikalier och vatten och avfall, för alla typer av fartyg. Värdena verifieras av en oberoende tredje part och läggs in i en databas. Lastägare som Volvo, Tetra Laval, Philips och 27 andra stora företag använder sedan databasen vid upphandling av transporttjänster. CSI är det enda indexet i världen med detta helhetsperspektiv och en rad lastägare använder indexet. Maersk Line är det första kontrollerade rederiet i Clean Shipping Index. Clean Shipping Index har nu en global räckvidd med 30 stora internationella godsägare – Clean Shipping nätverket – och cirka 45 rederier från hela världen har lämnat miljöprestanda data om deras fartyg i databasen.

Clean Shipping Project är finansierat av Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Göteborgs Regionförbund, Miljö förvaltningen i Göteborgs stad, Göteborgs Hamn och Havs- och vattenmyndigheten. En namnägarförening bestående av myndigheter,

däribland HaV, har bildats. Föreningens huvudsakliga uppgift är att kvalitetssäkra konceptet Clean Shipping Index.

Ett icke vinstdrivande bolag har bildats av lastägarna. Detta bolag drivs helt av lastägarna själva med ett kansli som leds av en VD.

I nuläget är det i huvudsak svenska lastägare/bolag som är med i bolaget. Under 2012 ansökte CSI om att bli ett flaggskeppsprojekt inom Östersjöstrategin och har från och med 2013 flaggskeppsstatus. CSI vill särskilt sprida konceptet med miljöindex inom Östersjöregionen. Målsättningen är att få med fler lastägare från regionen, med fokus på Polen och Litauen, för att på så sätt få med fler fartyg och redare i databasen. Målsättningen för CSI är att inom 3-5 år bli en finansiellt självförsörjande organisation med medlemsavgifter som bas. Clean Shipping Index är ledande part i projektet och Havs- och vattenmyndigheten är partner.

MARLIN – Baltic Marine Litter.

I projektet Marlin – Baltic Marine Litter samarbetar Håll Sverige Rent med fyra länder kring Östersjön (FEE Latvia, Keep Estonian Tidy och Keep the Archipelago Tidy från Finland) för att sätta fokus på marin nedskräpning och skapa förutsättningar för att samla in fakta på ett enhetligt sätt. Nedskräpningen mäts på utvalda stränder. Mätningarna genomförs med en internationell metod som Håll Sverige Rent har utvecklat utifrån UNEP/IOC:s riktlinjer med stöd av SCB. Målet är att resultatet från mätningarna ska ge underlag för en Östersjögemensam indikator under descriptor 10 i Havsmiljödirektivet. Projektet pågår fram till december 2013. HaV är finansiär av projektet och har tagit över projektet från NV.

Aktiviteter under 2012 har varit av opinionsbildande karaktär i respektive länder. Marint skräp är en ”ny” fråga för många länder runt Östersjön. Det som diskuteras är bland annat vem som ”äger” frågan.

För Havs- och vattenmyndigheten

Ingemar Berglund
Tjänsteförättande GD

Catarina Hedar
Utredare

Bilagor:
Projekt PartiSEApate

Kopia till:
Tillväxtverket, Ulf Savbäck

Bilaga 1.

PartiSEApate – flernivåstyre inom havsplanering i Östersjöregionen

1. Projektnamn

PartiSEApate

2. Prioritetsområde

Horizontal action "Spatial"

3. Är projektet ett Flaggskepp ?

Ja

4. Syfte med projektet (kort beskrivning)

Projektet är inriktat på att stödja det regionala samarbetet som kommer att behövas för att på ett samordnat sätt genomföra en långsiktig havsplanering inom alla beslutsnivåer.

5. Flaggskepp - kontakter tagna med Prioritetssamordnaren (PAC)?

6. Övriga projekt – har kontakt tagits med relevant PAC eller Flaggskepp?

7. Partnerskap – organisation, samverkansområde och land

Samarbetspartners utgörs främst av marina organisationer och myndigheter i Polen, Lettland, Litauen, Tyskland, Norge och Sverige. Leadpartner är Maritime Institute i Gdansk. Samarbetspartners i Sverige är Region Skåne och HaV.

I enlighet med den övergripande åtgärden "Främja användningen av fysisk planering i alla medlemsstater runt Östersjön och utveckla en gemensam strategi för gränsöverskridande samarbete", har EU: s strategi för Östersjöregionen tillskrivit HELCOM och VASAB en framträdande roll i att främja havsplanering i regionen tillsammans med andra intressenter.

8. Mål och uppnådda resultat - identifiera även framgångsfaktorer och utvecklingsmöjligheter

Projektet är nystartat och tre pilotprojekt/fallstudier har startats upp. Sverige deltar aktivt i fallstudien över Midsjöbanken i samarbete med Polen.

9. Länk till vidare information

www.partiseapate.eu